

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2015. gada 13. februārī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Gunārs Kusiņš un Ineta Ziemele,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Jelgavas autobusu parks” un akciju sabiedrības „Nordeka” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējas) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 14/2015),

k o n s t a t ē j a :

1. Pieteikuma iesniedzējas lūdz izvērtēt Ministru kabineta 2012. gada 15. maija noteikumu Nr. 341 (turpmāk – Noteikumi Nr. 341) „Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu” 3. punkta (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 90., 91. un 105. pantam.

2. Apstrīdētajā normā ir noteikts, ka Noteikumu Nr. 341 2.1. apakšpunktā minētās izmaksas reģionālajos starppilsētu nozīmes un

reģionālajos vietējās nozīmes autobusu maršrutos nedrīkst pārsniegt maksimālās kompensējamās izmaksas, kas noteiktas saskaņā ar Noteikumu Nr. 341 1. pielikumu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Pieteikumā ir lūgts vērtēt Ministru kabineta noteikumos ietvertas tiesību normas atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas ir tiesīgas iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka „konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai”, bet sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka tās ir noslēgušas līgumus ar Direkciju par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu vairākos reģionālajos starppilsētu nozīmes maršrutos. Tiesiskais regulējums, kas bija spēkā minēto līgumu noslēgšanas brīdī, paredzēja kompensāciju par visiem zaudējumiem, kas radušies saistībā ar līguma izpildi. Apstrīdētā norma liedzot saņemt kompensāciju par visiem zaudējumiem un tādējādi ierobežojot Pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējam ir piemērota. Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (sūdzība augstākai institūcijai vai augstākai amatpersonai, sūdzība vai prasības pieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesai u.c.) vai arī tādu nav. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 2. punkts prasa pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav.

Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka tām nav strīda ar Direkciju par noslēgto sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumu noteikumiem un to izpildi. Tās pauž viedokli, ka tieši apstrīdētā norma redakcijā, kas stājās spēkā pēc līgumu noslēgšanas, ir ietekmējusi kompensācijas aprēķināšanas kārtību un tās apmērus. Tāpēc Pieteikuma iesniedzējas uzskata, ka reālu un efektīvu vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu bez Satversmes tiesas procesa nav, jo apstrīdētā

norma ir formulēta nepārprotami un attiecas uz Pieteikuma iesniedzēju situāciju.

Satversmes tiesā ir atzinusi, ka subsidiaritātes principa ievērošanai nepieciešams izsmelt reālās un efektīvās iespējas aizstāvēt aizskartās pamattiesības, nevis izmantot jebkurus teorētiski iespējamus tiesību aizsardzības līdzekļus, kas varētu jebkādā veidā attiekties uz pieteikuma iesniedzēja situāciju (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*).

Satversmes tiesa norādījusi, ka subsidiaritātes principa ievērošanai nepieciešams izsmelt reālās un efektīvās iespējas aizsargāt aizskartās pamattiesības, nozīmē, pirmkārt, to, ka pastāv reāla iespēja ar konkrēto tiesību aizsardzības līdzekli panākt tādu materiāltiesisku rezultātu, kas novērš iespējamo pamattiesību aizskārumu. Ja imperatīva norma ir formulēta nepārprotami, pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā un nav šaubu par normas piemērošanu konkrētajā gadījumā, Satversmes tiesas likums neprasa izsmelt tādas formāli pastāvošus vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus, kuru izmantošanas rezultātā acīmredzami nav sagaidāms personai labvēlīgs lēmums (*sal: Satversmes tiesas 2013. gada 23. oktobra sprieduma lietā Nr. 2012-23-01 14. punktu*).

Apstrīdētā norma formulēta skaidri. Pieteikuma iesniedzēji atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Administratīvā tiesa vai vispārējās jurisdikcijas tiesa apstrīdētajā normā paredzētās sekas nevarētu nepiemērot.

Pieteikuma iesniedzējas sniegušas pamatojumu tam, ka viņu rīcībā nav tādu reālu un efektīvu iespēju aizstāvēt savas pamattiesības, kuru izmantošana būtu priekšnoteikums Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas prasību izpildei.

8. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums noteic, ka pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Apstrīdētā norma attiecas uz Pieteikuma iesniedzējām no brīža, kad tās ar Direkciju parakstījušas salīdzināšanas aktus par 2013. gadā veiktajiem pasažieru pārvadājumiem. Līdz ar to termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai attiecībā uz akciju sabiedrību „Nordeka” ir skaitāms no 2014. gada 23. decembra, savukārt attiecībā uz sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Jelgavas autobusu parks” – no 2014. gada 29. decembra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2015. gada 29. janvārī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtnās daļas prasībām.

8. Konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst arī pārējām prasībām, kas noteiktas Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam, pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

8.1. Pieteikumā ietverts prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 90. pantam.

Satversmes tiesa norādījusi, ka personas tiesības zināt savas tiesības noteic arī likumdevēja darbības ietvaru. Likumiem un citiem normatīvajiem aktiem jābūt publiski pieejamiem, pietiekami skaidriem un saprotamiem. Tāpat arī personai ir tiesības izzināt normatīvo aktu piemērošanas praksi, proti, demokrātiskā tiesiskā valstī tiesu judikatūrai jābūt brīvi pieejamai ikvienam interesentam. Satversmes 90. pants neliedz likumdevējam grozīt spēkā esošos likumus (*sal.: Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 16. punkts*).

Pamatojot apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 90. pantam, Pieteikuma iesniedzējas ir norādījušas apsvērumus par tiesiskā regulējuma izmaiņām, kuru rezultātā samazinājies kompensācijas apmērs. Tomēr pieteikumā nav sniegti argumenti par to, ka apstrīdētā norma nebūtu skaidra vai saprotama. Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums daļā par

apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 90. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8.2. Pieteikumā ietverts prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam.

No pieteikuma izriet, ka tiek apšaubīta apstrīdētās normas atbilstība vienīgi Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, kas noteic: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Lai Satversmes tiesa varētu izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, pieteikumā jānorāda, pirmkārt, kuras personas atrodas vienādos un pēc konkrētiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām un, treškārt, vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu un 2012. gada 3. maija sprieduma lietā Nr. 2011-14-03 12. punktu*). Satversmes tiesa norādījusi, ka likumdevējs, izvērtējot visus konkrētās tiesību jomas apstākļus, var noteikt arī tādu tiesisko regulējumu, kas nenodrošina absolūtu individualizāciju un vienādā mērā ir attiecināms uz objektīvi salīdzināmiem, kaut arī atšķirīgiem gadījumiem (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-23-01 16.3. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos esot visas personas, kuras veic pasažieru pārvadājumus pilsētas nozīmes, reģionālās vietējās nozīmes, reģionālās starppilsētu nozīmes un dzelzceļa maršrutos. Apstrīdētā norma paredzot atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras veic pārvadājumus reģionālās vietējās nozīmes un reģionālās starppilsētu nozīmes maršrutos.

Taču pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka pazīme, kuru Pieteikuma iesniedzējas uzskata par vairākas personu grupas vienojošu, ļauj tās savstarpēji salīdzināt Satversmes 91. panta pirmā teikuma kontekstā. Proti, pieteikumā nav pamatots tas, kāpēc visas personas, kuras veic pasažieru

pārvadājumus būtu salīdzināmas, kā arī tas, kāpēc pārvadājumus dzelzceļa maršrutos var salīdzināt ar pārvadājumiem, kas veikti ar autobusu.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums daļā par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 91. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8.2. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. un 105. pantam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai.

Līdz ar to pieteikums šajā prasījuma daļā atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

n o l ē m a :

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Ministru kabineta 2012. gada 15. maija noteikumu Nr. 341 „Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu” 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam” pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Jelgavas autobusu parks” un akciju sabiedrības „Nordeka” pieteikuma (pieteikums Nr. 14/2015).

2. Atteikties ierosināt Satversmes tiesā lietu daļā par Ministru kabineta 2012. gada 15. maija noteikumu Nr. 341 „Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu” 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 90. un 91. pantam.

3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinetu – līdz 2015. gada 13. aprīlim sniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis